

Проектування центру соціальної реабілітації як елемент відновлення міської екосистеми Житомира

Анастасія Зарицька, студентка ¹ (ORCID: 0009-0004-0062-6289), Олена Зінов'єва, кандидат архітектури, доцент ¹ (ORCID: 0000-0001-5453-2924)

¹ Київський національний університет будівництва і архітектури, проспект Повітряних сил, 31, Київ, Україна, 03037

АНОТАЦІЯ

Представлено результати дослідження принципів відновлення міської екосистеми на прикладі центру соціальної реабілітації у м. Житомир. Робота акцентує увагу на важливості збереження та відновлення міських екосистем, зокрема лісів і ландшафтів, що забезпечують екологічну рівновагу та покращують якість життя населення. Запропоновано архітектурно-планувальні заходи для вирішення проблем екосистеми, які запобігають її деградації та сприяють відновленню та розвитку.

Ключові слова: відновлення екосистеми, біорізноманіття, урбанізація, сталий розвиток, соціальна реабілітація, міська екосистема, усунення деградації.

1. ВСТУП

У сучасному світі відновлення міських екосистем набуває дедалі більшого значення в контексті екологічних, соціальних та економічних викликів. Швидка урбанізація, забруднення довкілля, втрата біорізноманіття та зміна клімату створюють серйозні загрози для міських територій. У цій ситуації відновлення екосистем стає важливим елементом забезпечення стійкості міст та покращення якості життя їх мешканців. У роботі досліджується відновлення міської екосистеми на прикладі створення центру соціальної реабілітації в місті Житомир. Цей проект не лише відображає потребу в соціальних послугах, але й враховує екологічні аспекти, що підкреслює важливість інтеграції екологічних і соціальних функцій. Створення центру сприятиме підтримці місцевої флори і фауни, що, в свою чергу, допоможе відновити природні середовища, пошкоджені урбанізацією. Проектування центру соціальної реабілітації передбачає розробку території, яка буде функціональною та екологічною безпечною. Це включає створення зелених зон, що забезпечать не тільки естетичну цінність, а й функціональність для мешканців і відвідувачів. Таким чином, центр стане не лише місцем для реабілітації, а й простором, що сприяє соціальній взаємодії та екологічній освіті. Завдяки такому підходу буде створено простір, що гармонійно поєднує потреби людини з екологічними вимогами. Це особливо важливо для Житомира, де збереження природних ресурсів і покращення якості життя є критично важливими для сталого розвитку міста. Проект центру соціальної реабілітації демонструє, як екологічні ініціативи можуть поєднуватися з соціальними потребами, створюючи більш здорове і стійке середовище для майбутніх поколінь.

2. МЕТА

Висвітлити необхідність відновлення міських екосистем, а також запропонувати архітектурно-планувальні заходи щодо проектування центру соціальної реабілітації, який поєднує соціальні, екологічні та економічні функції. Підкреслити важливість збереження

місцевих ландшафтів, принципи відновлення міської екосистеми та можливості створення замкненої екосистеми в межах міста.

3. ВАЖЛИВІСТЬ ТА АКТУАЛЬНІСТЬ ВІДНОВЛЕННЯ МІСЬКИХ ЕКОСИСТЕМ

Міські екосистеми є складними комплексами природних і антропогенних елементів, що забезпечують життєво важливі екологічні послуги, як-от очищення повітря, регулювання клімату, збереження біорізноманіття. Відновлення міських екосистем є одним із ключових викликів сучасних урбанізованих суспільств. Сучасні міста часто стикаються з проблемами деградації довкілля, зменшенням зелених зон, забрудненням повітря та води, а також порушенням природної рівноваги через інтенсивний розвиток інфраструктури. Ці негативні зміни не тільки впливають на екологічний стан міського середовища, але й на якість життя його мешканців. Відновлення міських екосистем допомагає відновити природні процеси, зберегти біорізноманіття, створити здорове середовище для проживання та підвищити стійкість міст до наслідків зміни клімату. Цей підхід також відповідає глобальним цілям сталого розвитку, зокрема охороні довкілля, адаптації до кліматичних змін і забезпеченню збалансованого співіснування природи й людини в міському просторі.

Міська екосистема Житомира включає лісові масиви, річки, ландшафти та парки, які потребують належного догляду та збереження. Ліси навколо Житомира виконують важливі функції збереження ґрунтів, регулювання мікроклімату, створення умов для відпочинку й оздоровлення населення. Протягом останніх років спостерігається деградація природних ресурсів через урбанізацію, забруднення та нерациональне використання земель. Відновлення міської екосистеми є нагальним завданням, що сприяє збереженню природної спадщини та забезпеченню сталого розвитку міста. Є багато характеристик, які можуть вказувати на стійкість міста. Хоча міста можуть будувати стійкість різними способами, специфічні атрибути, які є спільними для стійких міст, можуть бути ідентифікованими. Показники стійкості можна поділити на наступні категорії: лідерство і стратегія,

здоров'я і благополуччя людей, інфраструктура та середовище, економіка та суспільство [1].

Проектований центр соціальної реабілітації в Житомирі буде розташований на околиці міста в лісовій місцевості. Він складатиметься із житлової зони, фермерської частини та рекреаційних територій, спрямованих на адаптацію людей до соціального середовища, підтримку їхньої фізичної та психічної реабілітації. Особливий акцент робиться на збереженні лісової місцевості та використанні ландшафтних елементів для створення сприятливого середовища, що сприяє збереженню існуючої природної екосистеми.

4. ПРИНЦИПИ ВІДНОВЛЕННЯ МІСЬКОЇ ЕКОСИСТЕМИ

Програма відновлення ООН визначає термін «відновлення екосистеми» як «процес зупинки та відвернення деградації, що призводить до покращення екосистем та відновленого біорізноманіття. Відновлення екосистеми охоплює широкий континуум практик, залежно від місцевих умов і суспільства вибір» [2]. Для безпечного та розумного відновлення екосистеми можуть бути застосовані певні сформовані принципи відновлення, які забезпечать правильність обраних рішень. До таких принципів можна віднести:

- користь для природи і людей: поліпшення природних умов сприяє збереженню біорізноманіття, що є критично важливим для екологічної стійкості. Для людей це означає покращення якості повітря, зниження рівня шуму та доступ до зелених зон, що сприяє фізичному і психічному здоров'ю, створення таких просторів заохочує активний спосіб життя, соціальну взаємодію та зміцнює громаду;

- усунення причин деградації екосистем: це можуть бути забруднення, нераціональне використання ресурсів або безпланова урбанізація, наприклад, реалізація програм з озеленення, очищення води та впровадження сталих практик управління відходами може значно зменшити негативний вплив людської діяльності на екосистеми, що, в свою чергу, сприятиме відновленню природних процесів і збереженню ресурсів для майбутніх поколінь;

- різноманіття видів діяльності: включає різні аспекти, такі як екологічне виховання, наукові дослідження, волонтерські ініціативи та соціальні програми, що забезпечує залучення різних груп населення до спільних дій, підвищуючи рівень усвідомлення екологічних проблем і важливості їх вирішення, чим більше людей бере участь у відновленні екосистем, тим більша ймовірність успіху ініціатив;

- сприяння цілям сталого розвитку ООН: реалізація проектів з відновлення сприяє не лише екологічним змінам, а й соціальному благополуччю, економічному розвитку та зменшенню нерівності. Виконання цілей сталого розвитку також передбачає інтеграцію екологічних аспектів у всі сфери життя, що дозволяє створити збалансоване середовище для майбутнього.

Відновлення міських екосистем базується на комплексному підході, що поєднує природоохоронні та соціальні аспекти, з акцентом на гармонію між природою та людиною. Цей підхід передбачає не тільки збереження і покращення біорізноманіття, але й усунення основних причин деградації екосистем, таких як неконтрольована

урбанізація, забруднення та надмірне використання природних ресурсів.

У досягненні цілей сталого розвитку ООН важливе місце займають боротьба зі зміною клімату, збереження біорізноманіття та охорона довкілля. Як зазначає Джеймс Міллер у своїй статті, «ефективне відновлення міських екосистем потребує комплексного підходу, який враховує екологічні, соціальні та економічні аспекти, забезпечуючи баланс між розвитком міських територій та збереженням природних ресурсів» [3]. Такий підхід сприяє підвищенню якості життя, створюючи більш гармонійне і здорове середовище для мешканців міст.

5. ВИСНОВОК

Проектування центру соціальної реабілітації в Житомирі є важливим елементом у процесі відновлення міської екосистеми та забезпечення сталого розвитку міста. Створення такого центру дозволить не тільки розв'язати соціальні питання, пов'язані з реабілітацією та інтеграцією людей у суспільство, але й відіграватиме ключову роль у збереженні природної спадщини та покращенні екологічної ситуації. Міські екосистеми є важливими для забезпечення здорового навколишнього середовища, підвищення якості життя мешканців та досягнення цілей сталого розвитку ООН, таких як захист довкілля, біорізноманіття та адаптація до зміни клімату. Цей проект передбачає створення замкнутої екосистеми, що інтегрує людську діяльність із природними процесами. Центр поєднуватиме житлові, фермерські та рекреаційні зони, що сприятиме екологічній рівновазі, збереженню природних ландшафтів та лісових територій, а також адаптації людей у соціальному середовищі. Це дозволить забезпечити сталість міської екосистеми в майбутньому, мінімізувати негативний вплив урбанізації на довкілля та створити простір, де екологічні та соціальні потреби гармонійно поєднані.

Список літератури

- [1] Dodman, David & Diep, Loan & Colenbrander, Sarah. (2017). Resilience and Resource Efficiency in Cities.
- [2] FAO, IUCN CEM and SER. 2021. Principles for ecosystem restoration to guide the United Nations Decade 2021–2030. Rome, FAO.
- [3] Biodiversity conservation and the extinction of experience Miller, James R. Trends in Ecology & Evolution, Volume 20, Issue 8, 430 - 434.